

«Assalt als cels»

A 150 anys de la primera revolució que va prendre el poder i el va mantenir 71 dies, organitzant la defensa i la vida de París, és més vigent que mai el qualificatiu que li va donar Marx: era un assalt als cels, com el mitològic dels titans a l'Olimp dels déus. Recordem com va ser.

El context

La guerra amb Prússia, iniciada per Napoleó III el juliol de 1870 per consolidar-se, va ser un desastre per a França. Després de la derrota de Sedan, els diputats republicans van enderrocar al Segon Imperi i van proclamar la República. Al cap de pocs dies, París va quedar sota setge de l'exèrcit prussià durant més de quatre mesos (19/09/1870 - 28/01/1871). Va acabar amb l'entrada triomfal dels prussians —amb retirada immediata— i la proclamació imperial de Guillem I d'Alemanya al Palau de Versalles.

Al febrer 1871, les eleccions a l'Assemblea Nacional (AN) van donar la victòria als conservadors partidaris de signar la pau, excepte a París. La nova AN, va signar un armistici -previ a la pau- amb el canceller Otto von Bismarck en nom de l'emperador, que ja residia a Versalles. Aquest va exigir la rendició de les places fortes que envoltaven la capital, el desarmament dels soldats que la defensaven, entrar a París i una indemnització de 200M de francs. Com que París no va acceptar rendir-se, la nova AN i el govern de Thiers, es van instal·lar a Versalles.

L'escassetat de menjar i el bombardeig prussià, van generalitzar el descontent entre la població. A més a més, des de la revolució de 1848 ja s'estenien arreu les idees més radicals. Una de les demandes era que París havia de tenir un govern autònom, amb una comuna triada pels parisencs, com la majoria de ciutats, cosa que li era negada per temor a les seves radicalitzades classes populars. Sense un programa clarament socialista, exigien acabar amb la misèria al crit de «la *république démocratique et sociale*!». El malestar ja havia aflorat amb la insurrecció blanquista d'octubre 1870, que

La primera revolució fotografiada

havia ocupat breument el poder.

Al febrer, la Guàrdia Nacional (GN) -que era el poble en armes, perquè agrupava en les seves milícies a tots els parisencs majors de 18 anys, més de 200.000-, va crear la Federació de la GN (per això dels comuners se'n van dir «federats»), amb els delegats triats per les companyies i els batallons de la milícia; i en la seva cúspide el Comitè Central.

El 3 de març, després de 6 mesos de setge prussià, amb mesures de l'AN que agreujaven la situació i amb la retirada de

tota l'administració, el buit de poder va ser ocupat per la GN, que ja havia assumit el funcionament de la ciutat durant el setge anterior, mentre Thiers estava a Bèlgica. Es va donar una situació inèdita de doble poder quan el Comitè Central es va proclamar defensor de la República i es va consolidar amb el suport d'obres i artesans descontents i radicalitzats.

L'assalt als cels: hissant la bandera roja

El que segueix ho explica Engels en la Introducció de l'edició alemanya de 1891 de «La guerra civil a França», de Marx (extractes en cursiva; els completem amb paràgrafs sagnats):

“Thiers, nou cap del Govern, es va veure obligat a entendre que el domini de les classes posseïdores ... estava en constant perill mentre els obrers de París tinguessin les armes a les seves mans. El primer que va fer va ser intentar desarmar-los.

El 18 de març va enviar tropes de línia amb l'ordre de robar a la Guàrdia Nacional l'artilleria ... construïda durant el setge de París i pagada per subscripció pública. L'intent va fallar; París es va mobilitzar ... i es va declarar la guerra entre París i el Govern francès, instal·lat a Versalles.

Les primeres que es van llançar van ser les dones..., envoltaven les metralladores, increpen als caps de peça: “És indigno! Què feu aquí?” Els soldats callen. A vegades, un sotsocialista diu: “Anem, bones dones, vagin-se'n d'aquí”. Les dones es queden.¹

L'exèrcit republicà es va trencar. Quan el general Lecomte va ordenar disparar contra la multitud, els soldats el van fer caure del cavall i el van afusellar. Com van fer amb el general Thomas, responsable de la repressió de juny de 1848.

La GN va convocar eleccions comunals sobre la base del sufragi universal (masculí) ... Es va hissar la bandera roja a l'ajuntament de París.

El 26 de març va ser escollida la **Comuna de París**, i proclamada dos dies més tard... El Comitè Central de la Guàrdia Nacional, que fins llavors havia exercit el govern, va dimitir en favor de la Comuna, després d'haver decretat l'abolició de l'escandalosa "policia de moralitat" de París. El 30, la Comuna va abolir la conscripció i l'exèrcit permanent i va declarar única força armada a la Guàrdia Nacional, en la qual havien d'enrolar-se tots els ciutadans capaços d'empunyar les armes. Va condonar els pagaments de lloguer

d'habitatges, ... i va suspendre la venda d'objectes empenyorats al Mont de Pietat ... El mateix dia 30 van ser confirmats en els seus càrrecs els estrangers triats ..., perquè "la bandera de la Comuna és la

Retornant les eines empenyorades

bandera de la República mundial".

L'1 d'abril es va decidir que el sou màxim que podria percebre un funcionari de la Comuna, i per tant els mateixos membres d'aquesta, no excediria de 6.000 francs.

L'endemà..., va decretar la separació de l'Església i l'Estat i la supressió de totes les

assignacions estatals per a fins religiosos, així com la transformació de tots els béns de l'Església en propietat nacional...; el 8 d'abril es va ordenar que s'eliminessin de les escoles tots els símbols religiosos..., en una paraula, "tot el que pertany a l'òrbita de la consciència individual"...

El dia 5, en vista que les tropes de Versalles afusellaven diàriament als combatents ... que capturaven, es va dictar un decret ordenant la detenció d'ostatges..., mai es va posar en pràctica. El dia 6, el 137 Batalló de la Guàrdia Nacional va treure al carrer la guillotina i

la va cremar ... El 12, la Comuna va acordar que la Columna Triomfal de la plaça Vendôme, fosa amb els canons presos per Napoleó després de la guerra de 1809, es demolís per ser un símbol de xovinisme i incitació a l'odi entre nacions. Això es va dur a terme el 16 de maig.

El 16 d'abril... va ordenar un registre estadístic de les fàbriques tancades pels patrons

Algèria: insurrecció anticolonial

Unfaq urrumi ("guerra dels francesos" en amazigh)

Després d'un període de sequeres, còlera i en lluita contra la política colonial del II Imperi, el 16/03/1871, s'aixequen més de 250 tribus, un terç de la població d'Algèria, encapçalades pels xeics **Cheikh El Mokrani**, el seu germà Boumezrag, i El Haddad.

La insurrecció es va estendre pel Litoral fins a l'arribada de tropes de França. Va ser la insurrecció més important de la Kabília, a Algèria, des de l'ocupació en 1830.

Després de la mort d'El Mokrani (Kabyle, 1815-1871) en combat, la insurrecció va seguir fins que van ser empresonats tots els dirigents durant el gener de 1872. La repressió va colpejar més de 200 berbers que van ser deportats, es va obligar a una copiosa indemnització a la Kabília, es van confiscar tots els béns dels revoltats i es van expropiar 450.000 hectàrees que es van repartir entre nous colons vinguts de França.

i l'elaboració de plans per a posar-les en funcionament amb els obrers que abans treballaven en elles, organitzant-los en societats cooperatives, i ... l'agrupació de totes aquestes cooperatives en una gran unió. El 20... va declarar abolit el treball nocturn dels forners i va suprimir també les borses d'ocupació, que durant el Segon Imperi eren un monopoli d'uns certs subjectes designats per la policia, explotadors de primera fila dels obrers. -que- van ser transferides a les alcaldies dels vint arrondissements [districtes] de París. El 30 d'abril... va ordenar el tancament de les cases d'empenyorament, que eren una forma d'explotació privada als obrers,... el 5 de maig, va ordenar la demolició de la Capella Expiatòria, que s'havia erigit per a expiar l'execució de Lluís XVI.

El 28, en el pic de la revolució a París, l'aïllament era gairebé total. Només dues Comunes estaven en peu: Marsella i Narbona.

La brutal repressió de la "Semaine sanglante"

Segueix Engels: "[...] Tanmateix, en una ciutat assetjada, tot això només va poder... començar a realitzar-se. Des dels primers dies de maig, la lluita contra els exèrcits del Govern de Versalles, cada vegada més nodrits, va absorbir totes les energies.

[...] París estava sotmès a constant bombardeig [...] aquests mateixos individus imploraven del Govern prussià que accelerés la devolució dels soldats francesos fets presoners en Sedan i en Metz, perquè els reconquerissin París. Des de començaments de maig, l'arribada gradual d'aquestes tropes va donar una superioritat decisiva a les forces de Versalles.

[...] Els fusells de retrocarga no mataven prou de pressa, i va entrar en joc la metralladora per poder abatre per centenars als vençuts. El "Mur dels Federats"

del cementiri de Père Lachaise, on es va consumir l'últim assassinat en massa, queda encara en peus, testimoniatge mut, però eloqüent del frenesí del que és capaç d'arribar la classe dominant quan el proletariat s'atreveix a reclamar els seus drets. Després, quan es va veure que era impossible matar-los a tots, van arribar les detencions en massa, van començar els afusellaments de víctimes capritxosament seleccionades entre les files de presos i el trasllat dels altres a grans camps de concentració, per a esperar allí la vista dels Consells de Guerra [...]"

El balanç de la «Setmana Sagnant» (21 al 28 de maig), va ser d'uns 30.000 morts, 43.000 detinguts, dels quals 10.000 van ser condemnats a presó o deportats a Nova Caledònia. Va haver-hi 13.450 sentències en consells de guerra, incloses les

de 157 dones i 80 nens. Thiers va ordenar que s'exhibissin els cadàvers per a donar una "lliçó" als rebels.

Però els exiliats que van sobreviure i la I Internacional, la van convertir en símbol i des de tots els racons del món -a Madrid, el 4 de juny-, a l'afirmació burgesa que la **Commune est morte!** responien **Vive la Commune!**

Nota

¹H. Prosper-Olivier Lissagraray (comuner i historiador): *Historia de la Comuna*. Editorial Estela, Barcelona 1971. Llengua: Castellà. Digitalització: Koba. Distribució: <http://bolchetvo.blogspot.com/>

Les diferències

La Comuna,

Així la va anomenar Engels al 1874, tot i que també va assegurar que l'AIT no l'havia impulsat¹. Només 1/3 dels delegats del Comitè Central de la Guàrdia Nacional (GN) eren de la Internacional i tot just 13 dels 90 electes per a l'Assemblea comunal del 26/03. A més a més aquests 13, eren de corrents diferents de l'AIT.

La tendència majoritària a la Comuna era la d'Auguste Blanqui, l'Enfermé - l'Empresonat-, tancat a la presó per haver liderat la insurrecció del 31/10/1870, que va prendre breument el poder. No es considerava ni socialista ni anarquista: creia que un grapat de persones, disciplinades i centralitzades, podien prendre el poder. Seus són: "Ni déu, ni amo" i "Siguem realistes, demanem l'impossible!" que s'adoptaria durant el Maig del 68.

L'altra tendència important va ser la dels proudhonians mutualistes, consideraven la dona com un ésser inferior i la violència com una amenaça a la llibertat, així Charles Beslay, va aconseguir que no s'assaltés el Banc de França². Una altra, els federalistes, hi havia partidaris d'una mediació amb Versalles com els que veien la Comuna com a "federal de districtes autònoms", o "federació de Comunes" de França i del món.

Les tensions en el terreny militar, tant amb el general republicà Cluseret com amb el seu successor, el capità Rossel, van ser insuperables en tractar de convertir la Guàrdia Nacional (GN) en

Comuneres

La indústria tèxtil arrenca del treball a preu fet de les dones a les seves llars, com a continuïtat de la producció medieval. Això converteix a aquestes dones treballadores, doblement oprimides i explotades, en protagonistes actives de processos revolucionaris, des de la Revolució Francesa, les revoltes de 1848 o la Comuna. Mesos abans de la Comuna, ja havien començat a participar en el moviment republicà i crear organitzacions pròpies, com la Société pour la Revendication du Droit des Femmes (1866), impulsada per la militant de l'AIT', André Léo (Léodile Champeix), directora de la publicació periòdica La Sociale i sufragista.

Louise Michel

El reconeixement del paper de la dona en el treball i la lluita social, enfronta a Marx i Engels amb Proudhon qui, després de considerar que la dona estava destinada a “*mestressa de casa*” o “*cortesana*”, i per tant deixar-la fora del món del treball, arriba a afirmar que les dones són “*bells animals, però animals*”. Quan la periodista, sufragista feminista i socialista, Jeanne Déroin, es va presentar com a candidata a les eleccions de 1849, Proudhon la va declarar “no apta”, al·legant que els

òrgans que les dones posseeixen per a alimentar als bebès no les fan apropiades per al vot. Jeanne Déroin va respondre demanant-li que li mostrés l'òrgan masculí que li permetia votar.

El setembre de 1870, un grup de dones, amb **André Léo** i **Louise Michel** al capdavant, es van manifestar davant de l'ajuntament i van demanar armes per lluitar contra els prussians; a l'octubre exigien participar a primera línia, per poder assegurar l'atenció als ferits; i a finals de mes, Louise Michel va participar a la insurrecció blanquista (vegeu pàg. 5) que va assumir breument el poder.

A les barricades

Com en guerres anteriors, les dones, van atendre ferits, van proveir i van vestir els soldats, van cosir sacs per les barricades..., però per primera vegada, unes tres mil dones van treballar en fàbriques d'armes i municions, van construir barricades, van recollir les armes dels caiguts, i... les van empunyar. Van ser elles les primeres d'anar a defensar els canons de la GN quan el 18/03, Thiers va ordenar retirar-los de Montmartre -com explica el comuner i historiador, Prosper-Olivier Lissagaray i hem recollit en l'article general-, confraternitzant amb la tropa i provocant la fallida de l'exèrcit versallès². Una d'aquestes defensores va ser Louise Michel, mestra i poeta (la **Verge Roja de Montmartre** o la **Lloba Roja**), que afirmava que la lluita contra el capitalisme exigeix acabar amb el patriarcat, i que les prostitutes eren esclaves d'aquest règim. Va dirigir un batalló de dones i va explicar com va ser la defensa dels canons: «*Vaig baixar el turó, amb la meva carabina sota la capa, cridant 'Traïció!'.* *Pensàvem morir per la llibertat. Ens sentíem com si els nostres peus no toquessin el sòl. (...) De sobte vaig veure a la meva mare*

prop de mi i vaig sentir una angoixa espantosa; inquieta, també hi havia acudit, i totes les dones es trobaven aquí. Interposant-se entre nosaltres i l'exèrcit, les dones es llançaven sobre els canons i les metralladores, els soldats romanien immòbils. La revolució estava feta».

En el judici va afirmar: “*Pertanyo totalment a la Revolució Social. (...), ja que, segons sembla, tot cor que batega per la llibertat només té dret a una mica de plom, exigeixo la meva part! Si em deixeu viure, no cessaré de clamar venjança i de denunciar, en venjança dels meus germans, als assassins de la Comissió de les Gràcies*”.

La **Lloba Roja** no va ser afusellada després del consell de guerra, sinó desterrada nou anys a Nova Caledònia, on es va unir a la causa canaca contra l'imperialisme francès, i va conèixer a la també comunera **Nathalie Lemel**, que l'allunyà del blanquisme i l'acostà a l'anarquisme. Louise va oficialitzar la bandera negra com a símbol anarquista a la manifestació del sindicat de fusters en 1883. Va enarborar una bandera improvisada amb una faldilla negra lligada al pal d'una escombra., i enrotllant-se-la al cos, va dir: “*no més banderes vermelles pintades amb la sang dels nostres soldats! Jo onejaré la bandera negra que pren el dol dels nostres morts i els nostres dolors*”.

Cada batalló tenia com a mínim una dona –habitualment 3 o 4– com “**cantinera**” per a socórrer als ferits. Així l'anarquista **Victorine Brocher**, cantinera al costat del seu marit Rouchy, al batalló dels Defensors de la República (els “*turcs de la Commune*”) que participà tant en el combat com de paramèdic, és reconeguda en el Journal oficial del 17 de maig: “*El batalló felicita la nostra cantinera, la ciutadana Victorine Rouchy, per*

la valentia que va demostrar en seguir al batalló durant el foc, i per la humanitat que va tenir cap als ferits durant els dies 29 i 30 d'abril." Victorine mai va voler entrar en grups de dones, va combatre fins al final i va ser salvada en l'últim minut pels seus companys, que van ser tots afusellats.

Nathalie Lemel va formar un batalló femení de la GN de 120 dones que, durant la Setmana Sagnant, va combatre en diverses barricades, com la de la Plaça Blanche, que va aguantar quatre hores, i va costar la vida de la majoria. Del *Comitè de Dones per a la Vigilància* van destacar **Beatriz Excoffon**, **Sophie Poirier** i **Anne Jaclard**; **Marie-Catherine Rigissart**, que va comandar un batalló de dones; **Adélaïde Valentin**, que va arribar al lloc de coronel, **Louise Neckebecker**, capità de companyia i **Joséphine Courbois** (que ja havia lluitat a Lió el 1848, amb el sobrenom de la **reina de les barricades**).

La construcció social i política

La russa **Elisabeth Dmitrieff** (Elisaviéta Loukinitcha Koucheleva), arribava a París com a emissària de Marx, amb només 20 anys. Ja que a la Comuna les dones no tenien dret a vot ni estaven al govern, l'11 d'abril creà, al costat de l'enquadernadora anarquista Nathalie Lemel, la **Unió de Dones per a la Defensa de París** i

la **Cura dels Ferits**, amb la intenció que fos la interlocutora reconeguda pel govern comunal per a tot el que fes referència a les dones. Així el 14/04 li van dirigir una carta oberta dient: "la comuna se sosté com a representant del gran Principi de la supressió de tots els privilegis i de tota desigualtat per a complir així amb les fundades exigències de tot el poble sense diferència de sexe, una diferenciació que es va crear i serà mantinguda per les necessitats de l'antagonisme sobre el qual descansen els privilegis de les classes dominants". Entre les fundadores hi havia afiliades a la I Internacional com Elisabeth Dmitrieff o qui sempre va unir feminisme i socialisme, **Paule Mink** (Adèle Paulina Mekarska), organitzadora d'una escola per a pobres, membre del Comitè de Vigilància de Montmartre, i que va realitzar diversos viatges per aconseguir suports a la Comuna. Unes altres no ho eren, com Lemel, **Aline Jacquier**, **Marcelle Tinayre** (la primera dona directora d'una escola pública) o **Octavine Tardif**. No van entrar a la Unió algunes de les qui estaven a la vella Sociéte, com André Léo -fins i tot sent membre de la AIT- i Anne Jaclard.

La Unió de Dones es va convertir en la **primera secció femenina de la Internacional**, va tenir l'objectiu d'introduir a les dones al treball productiu remunerat - Dmitrieff escrivia en

el *Journal oficial*: "Volem treballar, però amb la finalitat de mantenir el producte. No més explotadors, no més amos. Treball i benestar per a tots", al costat de tallers cooperatius d'influència proudhoniana. També van abordar l'educació, la defensa de la ciutat, el laïcisme de la vida familiar..., però no el sufragisme, a diferència de 1848. La *Unió* va créixer ràpidament amb comitès que es reunien diàriament a gairebé tots els districtes i arribaria a ser, «la major i més eficaç de les organitzacions de la comuna»³. En tot just un mes de vida va organitzar 24 assemblees, va difondre els seus estatuts i la seva tasca més important "ajudar a les comissions governamentals en la disposició d'ambulàncies, queviures i barricades". Dmitrieff escriuria a Marx: «En general, la propaganda internacionalista que estic fent aquí (...) és una proposta molt ben rebuda per les dones»⁴. Va lluitar a les barricades durant la Setmana Sagnant i va aconseguir exiliar-se.

Queden per citar, entre milers, a Jeanne Hachette, Victorine Louvert, Marguerite Lachaised que va acabar presa a la presó de Chantiers, Madame Ager, Malvina Poulain, Mirna Leroy, Josephine Courbet ... totes amb faldilles o vestits a les barricades -per a reivindicar el gènere-, només afegint cinturons o capes, sempre vermelles...

Pétroleuses

“Algunes fonts fan referència a les incendiàries, les “pétroleuses”, que van calar foc a edificis públics durant la “Semaine Sanglant” final de la Comuna. Aquestes històries semblen ser fruit de l’alarmisme antifeminista d’inspiració governamental (...) No obstant això, les tropes governamentals van executar de manera sumària a centenars de dones, i fins i tot les hi va apallissar fins a morir, perquè eren sospitoses de ser “pétroleuses”. Amb tot (...) els consells de guerra no van trobar a cap culpable d’aquest delictes. No obstant això, hi ha proves que indiquen que, durant els últims dies, les dones van aguantar més temps a les barricades que els homes. En total, es va sotmetre a 1.051 dones a consells de guerra, (...): a vuit les van sentenciar a mort, a nou a treball forçats i a 36 a deportació a colònies penitenciàries.”⁵

Víctor Hugo va defensar, entre d’altres, a les cantineres **Josephine Marchais** i **Leontine Suétens**, i la costurera **Eulalie Papavoine**, al judici de les Pétroleuses, aconseguint que se’ls commutés la pena de mort per la presó o pel desterrament, presentant-les

com a combatents revolucionàries i no com a delinqüents comunes⁶.

Blanche Lefebvre, socialista, bugadera, fundadora de la Unió de Dones i membre del *Club de la Révolution sociale*, va ser l’última executada públicament per a l’escarment de treballadors i pel plaer de les dames que assistien a les execucions. Les dones de la burgesia havien tornat i es passejaven contentes de l’“ordre”, i mullant –segons gravats de l’època- la punta de les seves ombrel·les en la sang encara fresca d’aquells homes i dones, convertits en màrtirs.

Notes

¹ AIT: Associació Internacional de Treballadors, en la qual conviuen diferents corrents. Després de la ruptura amb els anarquistes, passa a denominar-se l’Internacional, mentre que els anarquistes mantenen el nom de AIT.

² Prosper-Olivier Lissagaray, *Histoire de La Commune*

³ Kristin Ross, *Lujo Comunal*, Ediciones Akal, Madrid 2016, pág. 36

⁴ Ross, *Lujo Comunal*, pàgs. 35-36

⁵ TODD, Allan (2000): *Las revoluciones. 1789-1917*. Madrid, Alianza; pág 140-141.

⁶ Texto de la defensa: https://fr.wikipedia.org/wiki/L%C3%A9ontine_Su%C3%A9tens

Ensenyament públic i laïc

La Comissió d’ensenyament, com les dels districtes, es van proposar implantar un ensenyament públic, integral - “síntesi entre la cultura espiritual i la instrucció professional pràctica” - i laica. En aquest tema no hi va haver diferències i es va aplicar, tot i la guerra i el setge. S’obren dues escoles professionals, una d’homes i una altra de dones; les directrius per a l’ensenyament femení queden a càrrec d’una comissió exclusivament femenina; amb mestres electes per sufragi universal, un salari igual d’homes i dones i equivalent al d’un obrer, pagat pel municipi; d’aquesta manera van prohibir l’acumulació de salaris.

República francesa
Llibertat Igualtat Fraternitat
Casa Comunal del XXè Districte
ENSENYAMENT LAÏC

(...) La Comissió Comunal proposa (...):

1r S’allibera a l’ensenyament públic de tot el que és contrari a la seva sinceritat, la seva lleialtat, la seva veracitat.

2n En nom de la llibertat de consciència inaugurada per la revolució i aïllada sense parar per les autoritats religioses, l’ensenyament religiós queda exclòs de l’ensenyament públic.

3r Els fets i els principis científics seran ensenyats sense cap concessió hipòcrita feta als dogmes que la raó condemna i que la ciència repudia.

4t L’ensenyament públic de la moral no procedeix de cap altra autoritat que la de la ciència humana.

5è L’autoritat municipal ha de prendre les mesures necessàries per a l’execució dels principis exposats a dalt.

Es prega als professors i professores que estiguin d’acord amb aquest programa que es presentin a la Casa comunal per inscriure-s’hi.

Els membres de la Comissió Comunal, TAILLADE, LALOGUE, COUTURIER, GUILLEMIN, MARTY i DANGERS

Els Membres de la Comuna, RANVIER, VIARD, TRINQUET.

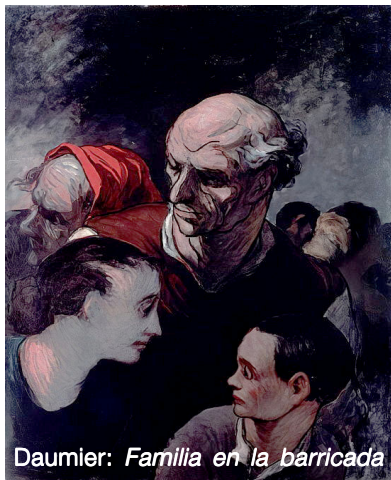

De “El Temps de les cireres” a “La Internacional”

La Comuna va dividir a la intel·lectualitat i mentre George Sand (Amantine Aurore Lucile Dupin) o Zola, la reprovaven -i el vell Víctor Hugo, diputat a l'Assemblea Nacional, la defensava des de Versalles-, la majoria omplia l'activa *Federació d'artistes*. El seu programa va ser signat per **Gustave Courbet** i altres tretze artistes -entre ells **Manet**, absent-, i per **Eugène Pottier** en nom dels industrials, després de guanyar a 400 d'ells per “la república comunal”, que exigia “la lliure expansió de l'art, aliè a tota tutela governamental i a tot privilegi”. També van obrir centres per l'ensenyament artístic, en lloc de l'odiada i elitista *École de Meaux-Arts*.

Courbet (1819-1877), el més important pintor realista, president de la comissió artística i responsable de museus, a ser anomenat pintor proletari, va respondre: «*Accepto amb molt de gust aquesta denominació. No només sóc socialista, sinó que també sóc republicà, i en una paraula partidari de qualsevol revolució, i per sobre de tot realista, ...-que- significa també ser sincer amb la veritat*». Un consell de guerra el va acusar de la **destrucció** -com a símbol del colonialisme francès- **de la columna Vendôme**, dedicada a Napoleó. Va complir 6 mesos, va pagar una fortuna i tot li va ser confiscat, però al sortir de la presó va haver de fugir perquè pagava el que li faltava li portaria 30 anys. Va morir en la pobresa més absoluta.

Més incisiu, encara que ja vell i gairebé cec, va ser **Honoré Daumier**. El seu art fou inseparable de la seva condició de revolucionari. Va viure i va morir pobre. Un altre caricaturista, condemnat a mort *in absentia*, va ser **Georges Pilotell** (Georges Labadie). O l'escultor **Jules Dalou**, que va dedicar els seus últims anys al *Monument als Obrers*, o el pintor **James Tissot**.

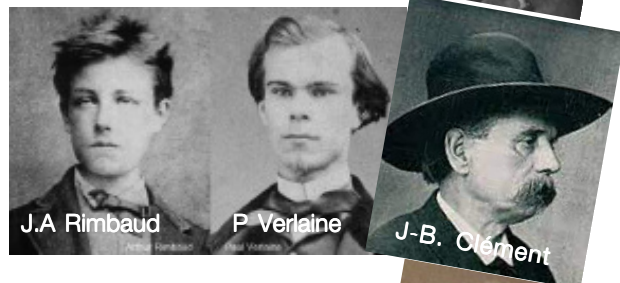
Daumier: *Familia en la barricada*

El **músic**, cantant i compositor, **Jean-Baptiste Clément**, va passar “*per trenta-sis oficis i moltes més misèries*”, Guàrdia Nacional (GN), del Comitè de vigilància de Montmartre, de la Comissió de serveis públics i de la d'ensenyament, delegat en tallers de munició. Evolucionà del mutualisme al marxisme. Compon per a la Comuna “*Le Temps des Cerises*” (El Temps de les cireres) i “*La semaine sanglante*”.

Dels **novel·listes**, el més conegut va ser el periodista **Jules Vallès**, “*rebel i insurrecte*”, segons A. Nin. Va ser autor del cartell “*Pas al poble! ¡Pas a la Comuna!*”. Va escriure “*A la Comuna derrotada, va morir l'home, va néixer l'esclau modern*”. Un altre va ser **Philippe-Auguste Mathias**, autor de *Contes cruels*, i el “*socialista romàntic*” **Felix Pyat**. **Gustave Lefrançais** i **André Léo** com a membres actius de l'AIT.

Entre els **poetes**, **Eugène Pottier**, també dibuixant i obrer socialista de l'AIT, autor de **La Internacional** -a la qual el socialista P. Degeyter, posaria música a 1888-. Un propagandista per la cançó, diria Lenin. Proclamà: “*Nomenem una Comuna roja / ¡Roja com un sol naixent!*”. Resisteix fins al final, i a l'exili, s'acosta a Marx i està a punt de ser-ne un dels gendres; **Clovis Hugues**, a la Comuna de Marsella, proclama el seu socialisme a “*Els dies del combat*”. Fervent

comuner va ser **Jean-Arthur Rimbaud**, que no va ser federat, però va defensar els seus ideals fins i tot amb la seva vida aventurera, cantant als “*micos blaus del proletariat*”. La repressió de la Comuna li va inspirar tres dels seus millors poemes¹. El seu amic **Paul Verlaine**, precursor del simbolisme, sí que va ser a les barricades com a GN. Escapa i en els seus últims escrits, seguia afirmant que la poesia s'ha d'integrar al combat revolucionari.

També **Louise Michel** va ser autora d'unes memòries i Obra Poètica. I la seva gesta de dona rebel va ser cantada per Víctor Hugo (*Viro Major*²) i Paul Verlaine³.

Notes

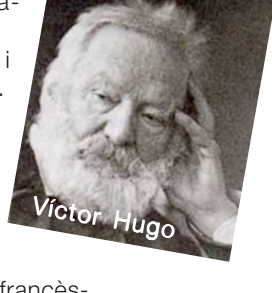
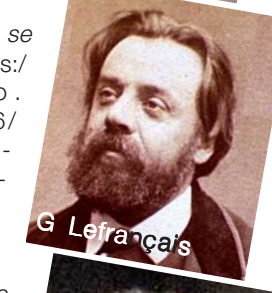
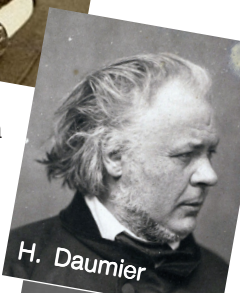
¹ *La orgia parisiense o París se vuelve a poblar* En castellà: <https://hombreaproximativo.wordpress.com/2019/12/06/la-orgia-parisina-o-paris-vuelve-a-poblarse-por-arthur-rimbaud/>

Las manos de Jean-Marie En castellà: <https://ciudadseva.com/texto/las-manos-de-jeanne-marie/>

Le bateau ivre En francès i castellà: <https://rockthebestmusic.com/2017/01/le-bateau-ivre-arthur-rimbaud.html>

² Poema de Víctor Hugo - en francès: <http://www.gauchemip.org/spip.php?article12710>

³ Balada de Verlaine -en francès-: [https://fr.wikisource.org/wiki/Amour_\(Verlaine\)/Ballade_en_l%27honneur_de_Louise_Michel](https://fr.wikisource.org/wiki/Amour_(Verlaine)/Ballade_en_l%27honneur_de_Louise_Michel)

Comunes a la resta de França

Sota la bandera roja

Encara que a les províncies havien guanyat els conservadors, a diferència de París, la resposta que es va produir a la capital el dia 18/03 i la proclamació de la Comuna van sacsejar el país. A Rochefort o Coulommiers, els volants deien: "Visca la Comuna!"; en molts pobles, es va hissar la bandera roja; es succeïen els aldarulls: Souppes, Nernours, Montargis ... El 19/03 Thiers sabia que, només l'aïllament de París, li donaria temps per aixafar-lo. Amb una campanya furibunda de calúmnies contra la Comuna, i erigint-se en l'únic defensor de la República, va aconseguir arrencar qualsevol simpatia comunera de la petita burgesia rural, convertint-la en la seva base social. Tot i així, les Comunes es multiplicaven sense aconseguir coordinar-se: Bordeus va proposar un congrés de municipis; Lyon i Narbona un altre de Comunes, a Montpellier un de departamental ... Thiers els va prohibir tots! I va aconseguir que no hi hagués resposta!, així que ni es va dignar perseguir-los.

Lyon i les Comunes de l'Est.

Lyon es va revoltar i al barri obrer de la Guillotière, el poble va hissar la bandera vermella i va sonar el toc de crida, però un cop pres l'ajuntament no es va saber què fer. És un reflex el que va passar a Le Creusot: "El 26, els guàrdies nacionals, (...) criden: "Visca la Comuna!" i la multitud els va

acompanyar fins a la plaça de l'Ajuntament, ocupada pel coronel (...) Gerhardt. Aquest dona ordre de fer foc; la infanteria s'hi nega. Vol fer carregar a la cavalleria; els guàrdies calen les baionetes i envaeixen l'alcaldia. (...) i proclamen la Comuna. Després, com a tot arreu, es queden de braços creuats.

El comandant de Le Creusot torna a l'endemà amb reforços, dispersa la multitud (...) i s'apodera de l'Ajuntament. En quatre dies, tots els focus revolucionaris de l'est: Lyon, Saint-Etienne i Le Creusot, cauen abatuts.

Comunes en el Migdia: Marsella, Toulouse i Narbone.

A Marsella prenen l'ajuntament i hissen la bandera vermella, permetent que les tropes es retirin, mentre esperen negociar. Espivent buida Marsella i l'aïlla. Només 400 delegats de la Guàrdia Nacional (GN) volen actuar, però la comissió enarbora la bandera negra, els dirigeix una proclama i espera ... fins que les tropes d'Espivent envolten una multitud confiada a la plaça, les finestres vomiten una pluja de bales, bombardegen la prefectura ... tot al crit de "Visca Jesús! Visca el Sagrat Cor!" Detencions a l'atzar, execucions sumàries, 150 assassinats, ferits que s'amaguen, 900 empresonats ...

Toulouse s'alça al crit de "Visca París!" des del barri obrer de Saint-Cyprien, fins la GN, però la multitud aclama una Comuna que creia en els diputats d'esquerra de l'AN i en un Thiers que obeiria. Les negociacions duren ... fins que el 27, les trenquen tres esquadrans de cavalleria, que ocupen l'arsenal i el pont de Saint-Cyprien, aïllant el barri: els negociadors fugen ... La població obrera de Tolosa va ser abandonada pels mateixos que l'havien insurreccionat.

Narbone va tenir un dirigent: la gent va demanar que tornés de l'exili l'experimentat **Émile Digeon** (1822-1894), periodista, socialista revolucionari -després anarquista-, desterrat per l'Imperi. Digeon pren l'Hôtel-de-Ville, s'arma, assalta l'arsenal, inicia tasques defensives, i les dones -com les parisenses- desarmen als soldats. Digeon tracta de coordinar les Comunes sabent que, si no estan unides, s'esfondraran. Quan va a viatjar, és atacat i ha de defensar-se, "apuntant només als oficials". Les dones són novament les primeres a desempedrar carrers i amuntegar mobles per barricades. Quan s'anuncia la derrota, diu "És raó aquesta per humiliar per la força la bandera roja, tenyida de la sang dels nostres màrtirs? Que consentin altres a viure eternament oprimits!" El 31, s'anuncia el

bombardeig, mana evacuar l'ajuntament, i es queda sol, resultat a resistir fins al final. La multitud se l'emporta a la força. Es dicten ordres de detenció: Digeon es nega a fugir.

Quan s'anuncia la derrota del 3 d'abril, els obrers de **Limoges**, encara donen una altra espurna d'heroisme: s'alcen i detenen un destacament de 500 soldats que anava cap a Versalles que, arengat per la multitud, lliuren les seves armes, ... Només quedava París.

Lliçons de la Comuna

Quan es compleixen 150 anys de la Comuna de París, volem seguir el fil vermell que ens va deixar, que va passar per l'octubre rus, la revolució espanyola ... i un llarg etcètera que avui ens fa tremolar les mans per ser dignes hereves d'ell. Recollim les seves lliçons per construir l'avui, reprenent el llegat dels nostres mestres que, tot i la derrota, afirmaven que "la Comuna de París va ser com un llampec, l'anunci d'una revolució proletària mundial"¹

Destruir l'estat burgès

La primera lliçó que Marx i Engels van extreure i que, per la seva importància, els va portar a modificar el Manifest Comunista, era que la classe obrera no ha de "fer passar d'unes mans a unes altres la màquina burocràtic-militar, com venia succeint fins ara, sinó **demolir-la**, i aquesta és justament la condició prèvia de tota veritable revolució popular ..."². Lenin ho resumeix "En aquestes paraules: 'trencar la màquina burocràtic-militar de l'Estat', està, concisament expressat, l'ensenyament fonamental del marxisme respecte a la qüestió de les tasques del proletariat en la revolució respecte a l'Estat. I aquest ensenyament és precisament el que no només oblidava en absolut, sinó que tergiversava directament la 'interpretació' imperant, kautskiana³, del marxisme!"⁴.

El socialisme del segle XXI, afirma que "la Comuna de París és la inspiració de la revolució bolivariana", però no es planteja la destrucció de la màquina estatal ¿és oblit o tergiversació?

La Comuna o el CC de la Guàrdia Nacional són la forma del poder obrer?

"El crit de 'República social', (...) no expressava més que el vague anhel d'una república que no acabés només amb la forma monàrquica de la dominació de classe, sinó amb la pròpia dominació de classe. La Comuna era la forma positiva d'aquesta República"⁵. O com diu Lenin: "la **Comuna substitueix la màquina estatal destruïda** (i ...) converteix de democràcia burgesa a democràcia proletària (...)"⁶ i la va identificar amb la dictadura de proletariat.

107 - Paris sous la Commune 1871 — Proclamation de la Commune sur la Place de l'Hôtel-de-Ville, 1871

Proclamació de la Comuna. Hôtel de Ville

Trotsky posteriorment situa el poder obrer en el Comitè Central de la Guàrdia Nacional. Nahuel Moreno destacava aquest concepte: "Trotsky assenyala que la dictadura del proletariat estava (...) a la Guàrdia Nacional, en l'òrgan de lluita." "Quan nosaltres diem 'Visca la Comuna', ens referim a l'heroica insurrecció, no a la institució de la Comuna, és a dir, a la municipalitat democràtica. (...) que va ser només possible després (destacat a l'original) de la

conquesta del poder pel Comitè Central de la Guàrdia Nacional, que era el 'comitè d'acció' o el soviets d'aquell moment"⁷. I a aquest embrió, és al qual Trotski dona el caràcter d'incipient dictadura de proletariat.

Es diu que la Comuna ressona al sud-oest mexicà, a Chiapas, o que Rojava és la Comuna del s. XXI. Però més enllà dels referents de lluita indubtables, pel que fa a l'essència de la Comuna, al poder obrer, no estem davant la seva continuïtat. En tots dos casos, per raons diferents, són zones amb certa autonomia de facto

que, momentàniament o no, conviuen amb l'estat capitalista i, en tots dos, afirmen no voler acabar amb ell. El confederalisme democràtic kurd⁸, a més, teoritza aquesta situació d'autonomia en cada un dels 5 estats, declinant la lluita contra ells per l'autodeterminació i la unitat del seu poble.

La independència de classe

Marx i Engels van extreure un altre ensenyament: la necessitat del proletariat de mantenir la **independència de classe davant la burgesia i els seus governs, com a condició per conquerir, en la lluita d'oposició, i després amb la insurrecció, el propi govern.** Sobre la base d'aquesta lliçó, Lenin va rearmar el Partit Bolxevic amb les Tesis d'Abril,

defensant la necessitat de no donar cap suport al govern burgès (d' "esquerra") de Kerenski, com a premissa prèvia per conquerir la majoria dels treballadors actius, per enderrocar aquell govern i construir un govern obrer.

Haver deixat de banda aquesta lliçó històrica és la base de tota la "teoria" del reformisme, continuada per l'estalinisme amb els governs de "front popular" a partir de 1935, en la Guerra Civil espanyola, més tard en la massacre de la Unitat popular d'Allende a Xile... i avui amb la política de Sortu, Syriza o Podemos. Els seus dirigents (Pablo Iglesias, Otegui...) diuen ser marxistes, però impulsen la col·laboració en o amb governs de la burgesia - com a Catalunya Poble Lliure-. On queda el que ens va ensenyar Marx a partir de l'heroisme i la massacre de la Comuna?

Partit revolucionari i front únic

La principal lliçó que Trotski va extreure és que "La Comuna va demostrar que el proletariat no pot llevar-li el poder a la burgesia si no té per conduir-lo un partit revolucionari experimentat"⁹ que ha d'actuar per agrupar, com a la Comuna, "la classe obrera en la seva totalitat". Per això la III Internacional va formular la tàctica de front únic: "la Comuna de París no va ser altra cosa més que

un bloc de totes les organitzacions i tendències de la classe obrera agrupades contra la burgesia. Si, tot i aquest front únic, la Comuna va ser ràpidament aixafada, ho va ser abans que res perquè no hi havia a l'ala esquerra d'aquest front una organització veritablement revolucionària, disciplinada i decidida, (...)"¹⁰. A més, afegeix: "El partit no crea la revolució al seu gust, no escull segons li convingui el moment per prendre el poder, però intervé activament en totes les circumstàncies, pren en tot moment l'estat d'ànim de les masses i avalua les forces de l'enemic, determinant així el moment propici per a l'acció definitiva. Aquesta és la més difícil de les seves tasques. El partit no compta amb una solució que valgui per a tots els casos. Necessita una teoria justa, un estret contacte amb les masses, una encertada comprensió de la situació, una visió revolucionària i una gran decisió."¹¹

Aquest aspecte va ser tan rellevant a l'anàlisi de Marx que va portar a la dissolució de la I Internacional, "ingènua unitat de reformistes i revolucionaris", segons Engels, per donar vida a una internacional amb partits "enterament marxistes".

Reprenem aquesta bandera de la Comuna, amb el compromís de construir el partit de la revolució a l'Estat espanyol i contribuir a la construcció de la UIT-CI, en el camí de la reconstrucció de la IV Internacional. Visca la Comuna!

Notes

¹ León Trotski (1921) *Lecciones de la Comuna*: https://www.marxists.org/espanol/trotsky/1920s/1921_0204_1.htm

² *Carta Marx a Kugelmann* (12/04/1871). El destacat de "demolir-la" es de l'original: <https://www.marxists.org/espanol/m-e/cartas/m12-4-71.htm>

³ Karl Kautsky (1854-1938): dirigent de la socialdemocràcia alemanya, va polemitzar amb Rosa Luxemburg i Lenin defensant que es podia arribar al socialisme per reformes; va votar a favor dels crèdits de guerra al 1914 i al febrer de 1917 a Rússia, opinava que no s'havia d'anar cap el socialisme sinó instaurar una república burgesa. <https://www.marxists.org/espanol/kautsky/index.htm>

⁴ Lenin. *Estado y revolución*. cap. III: <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1910s/estyprev/hoja4.htm>

⁵ Marx *La guerra civil...*

⁶ Lenin. *Estado y revolución*. Id

⁷ N. Moreno. *La dictadura revolucionaria del proletariado*, pàg 72. <http://www.nahuelmoreno.org/escritos/dictadura-revolucionaria-del-proletariado-1978.pdf>

⁸ Kurdistan: *El Confederalisme democràtic i la qüestió kurda*. Lluita Internacionalista 162, juny 2019:

<https://luchainternacionalista.org/spip.php?article3575>

⁹ Trotski: *A 90 años del Manifiesto Comunista*

¹⁰ *Cinco primeros congresos de la Internacional Comunista*:

Resolución y mensajes del Ejecutivo, junio 1922. Apartado Frente Único.

https://www.marxists.org/espanol/trotsky/1924/5delacomintern/08.htm#_RefHeading__Toc496992128

¹¹ León Trotski, *Las lecciones de la Comuna*, Id

Pots subscriure't a la nostra revista mensual (a escollir versió en castellà o en català) enviant les teves dades a l'apartat de correu i fent l'ingrés per un any al compte corrent: **ES64 2100 3459 3821 0022 0515** (25 euros si te l'hem d'enviar per correu dins de l'Estat espanyol). La subscripció de lliurament en mà és de 17 euros i la podeu fer posant-vos en contacte amb qualsevol militant del grup.

Publicació mensual de Lluita Internacionalista. Dip. legal B-48673-2001
Lluita Internacionalista no es fa responsable de l'opinió expressada en els articles signats.

Aquí ens trobaràs

✉ LUCHAI@TELEFONICA.NET

📷 [LLUITA.INTERNACIONALISTA](https://www.instagram.com/LLUITA.INTERNACIONALISTA)

🐦 [@LUCHAI](https://twitter.com/LUCHAI)

📘 [@LINTERNACIONALISTA](https://www.facebook.com/LINTERNACIONALISTA)

Lluita Internacionalista és una organització trotskista. El nostre objectiu és la revolució socialista, per acabar amb el capitalisme i construir el socialisme. Impulsem la lluita obrera i jove, i la democràcia obrera. Defensem el dret a l'autodeterminació dels pobles, que és negat per l'Estat Monàrquic, un règim que cal abolir. La nostra lluita és internacionalista: impulsem la reconstrucció de la IV Internacional.

